

Development of a Self-Critical Causal Model based on Perfectionism Mediated by Personality Traits in the Students of Islamic Azad University of Tehran

ARTICLE INFO

Article Type

Analytical Review

Authors

Dariush Mehr Afzon¹,
Nemat Sotoudeh Asl^{2*},
Shahrokh Makvand Hosseini³

How to cite this article

Dariush Mehr Afzon, Nemat Sotoudeh Asl, Shahrokh Makvand Hosseini, Development of a Self-Critical Causal Model based on Perfectionism Mediated by Personality Traits in the Students of Islamic Azad University of Tehran. *Islamic Life Style*. 2021; 149-156

1. PhD Student in Educational Psychology, Department of Psychology, Semnan Branch of Islamic Azad University, Semnan, Iran
2. Associate Professor, Department of Psychology, Semnan Branch of Islamic Azad University, Semnan, Iran (Corresponding Author).
3. Associate Professor, Department of Psychology, Semnan University, Semnan, Iran

* Correspondence:

Address:
Phone:
Email: sotodeh1@yahoo.com

Article History

Received: 2020/12/27
Accepted: 2021/02/19

ABSTRACT

Purpose: The aim of this study was to investigate the role of perfectionism and personality traits in self-critical prediction of students of Islamic Azad University of Tehran.

Materials and Methods: The method of this research is correlation and its statistical population is the students of Islamic Azad University of Tehran in 2020. The research sample was 350 people who were selected by multi-stage cluster sampling. Data collection tools were self-critical questionnaires, perfectionism and personality traits. The method of data analysis is structural equation modeling.

Findings: The results showed that personality traits and perfectionism significantly predict self-criticism. The results also showed that the model has an acceptable fit with the data. Perfectionism has a significant direct effect on its critical prediction. The indirect effect of perfectionism on self-criticism is mediated by positive and significant personality traits. There is also a significant negative relationship between extravagance, agreement, openness and conscientiousness with self-criticism and a significant positive relationship between neuroticism and self-criticism.

Conclusion: According to the research findings, the results showed that it can be used to reduce self-criticism by reducing perfectionism.

Keywords: Self-Criticism, Perfectionism, Personality Traits

تدوین مدل علی خودانتقادی براساس کمال گرایی با واسطه گری ویژگی های شخصیتی در دانشجویان

دانشگاه آزاد اسلامی تهران

داریوش مهر افزون^۱

دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی، گروه روانشناسی، واحد سمنان
دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران

نعمت ستوده اصل^{۲*}

دانشیار، گروه روانشناسی، واحد سمنان دانشگاه آزاد اسلامی،
سمنان، ایران (نویسنده مسئول)

شاهرخ مکوند حسینی^۳

دانشیار، گروه روانشناسی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران

چکیده

هدف: هدف این پژوهش، بررسی نقش کمال گرایی و ویژگی های شخصیتی در پیش بینی خود انتقادی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی تهران بود.

مواد و روش ها: روش این پژوهش همبستگی و جامعه آماری آن را دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی تهران در سال ۱۳۹۹ تشکیل داده اند. نمونه پژوهش ۳۵۰ نفر بودند که به روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شدند. ابزار جمع آوری داده ها، پرسشنامه های خودانتقادی، کمال گرایی و ویژگی های شخصیتی بود. روش تحلیل داده ها، مدل یابی معادلات ساختاری است.

یافته ها: نتایج نشان داد، ویژگی های شخصیتی و کمال گرایی به طور معنی داری خودانتقادی را پیش بینی می کنند. نتایج هم چنین نشان داد مدل مذکور برازش قابل قبولی با داده ها دارد. کمال گرایی اثر مستقیم معنی داری در پیش بینی خود انتقادی دارد. اثر غیرمستقیم کمال گرایی بر خود انتقادی با واسطه گری ویژگی های شخصیتی مثبت و معنی دار می باشد. همچنین بین خرده مقیاس های برون گرایی، توافق، گشودگی و وظیفه شناسی با خود انتقادی رابطه معنی دار منفی و بین روان رنجورخویی با خود انتقادی رابطه معنی دار مثبتی وجود دارد.

نتیجه گیری: با توجه به یافته های پژوهش نتایج نشان داد می توان از طریق کاهش کمال گرایی برای کاهش خودانتقادی استفاده نمود.

کلمات کلیدی: خودانتقادی، کمال گرایی، ویژگی های شخصیتی.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۰/۰۷

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۲/۰۱

*نویسنده مسئول: sotodeh1@yahoo.com

مقدمه

یکی از ویژگی های شخصیتی که با ناسازگاری های بسیاری در ارتباط است، خود انتقادی است. خود انتقادی^۱، به عنوان داشتن انتظارات بالا از خود و تلاش برای موفقیت (۱)، بی اعتنایی به توسعه روابط معنی دار بین فردی (۲)، شکست در رعایت استانداردها، احساسات پستی و کاهش خود ارزشی تعریف می شود (۳). افراد خود انتقادگر، توسط، احساسات بی ارزشی، پستی، انتقاد و گناه مشخص می شوند. این افراد، درگیر یک خودارزیابی ناگوار می شوند و نسبت به تجارب شکست و انتقاد، آسیب پذیر هستند (۴). آنها اقدامات خود را مساوی با شکست قلمداد کرده، فقط انتظار استانداردهای بالا و غیر قابل حصول را دارند و همین امر، به کنار کشیدن آنها از شبکه های اجتماعی می انجامد (۵). افراد خود انتقادگر، باورهای منفی در مورد خود دارند که در مراحل مختلف زندگی یا در طول زمان، به گونه ای پایدار حفظ می شود. اگر چه خود انتقادی می تواند توسط عموم تجربه شود، اما می تواند شامل تفاوت هایی در شکل، شدت و پیامدهای مختلفی برای هر فرد باشد. با توجه به نظر تامپسون^۲ و زاروف^۳ (۶) دو نوع ناکارآمد خود ارزیابی منفی، شامل انتقاد از خود مقایسه ای و انتقاد از خود درونی وجود دارد. انتقاد از خود مقایسه ای به عنوان یک دیدگاه منفی نسبت به خود در مقابل دیگران تعریف می شود. در این سطح، تمرکز بر مقایسه ی نامطلوب خود با دیگران است که به صورت برتر دیدن دیگران صورت می گیرد و فرد دیدی خصمانه یا انتقادی نسبت به دیگران نشان می دهد، در نتیجه این ارزیابی ها، فرد دچار ناراحتی و ناراضی در برخورد با دیگران می شود. سطح دیگر خود انتقادی به نقد منفی از خود درونی در مقایسه با استانداردهای شخصی و خصوصی مربوط می شود. گیلبرت^۴، کلارک^۵، همپل^۶، مایلز^۷ و آبرونز^۸ (۷) نشان داده اند که خودانتقادی باعث ایجاد ناامیدی، احساس حقارت و بی کفایتی می شود و خودانتقادی درونی باعث ایجاد انزجار و نفرت از خود می شود. هر دو شکل خودانتقادی به صورت مثبت با هم همبسته هستند. این افراد به علت ترس بالا از عدم پذیرش و ترس از مورد انتقاد قرار گرفتن از سوی دیگران استرس، اضطراب و افسردگی بیشتری را نسبت به دیگران تجربه می کنند (۸). پژوهش گیلبرت و همکاران (۹) نشان می دهد مؤلفه خود انتقادی با کمال گرایی خود مدار و کمال گرایی دیگر مدار نیز رابطه دارد. همچنین استدلال شده است که افراد با کمال گرایی بالا به دلیل داشتن استانداردهای سطح بالا بیشتر خود انتقادی دارند و این ویژگی آسیب پذیری آن ها را در برابر شکست، همچنین واکنش منفی شناختی در برابر شکست را افزایش می دهد (۱۰).

^۵ Clark

^۶ Hempel

^۷ Miles

^۸ Irons

^۱ Self-Criticism

^۲ Thompson

^۳ zurroff

^۴ Gilbert

وظیفه‌شناسی^{۱۳} و روان‌نژندی^{۱۴} معروف شده است. طبق این دیدگاه، شخصیت افراد را می‌توان بر اساس پنج عامل قوی شامل برون‌گرایی، توافق‌پذیری، گشودگی، وظیفه‌شناسی و روان‌نژندی توضیح داد. برون‌گرایی، با ویژگی‌هایی مانند حرّاف بودن، معاشرتی، بشاش بودن در مقابل خجول، منفعل، کم‌تحرك بودن تعریف شده است. گشودگی به تجربه با چهار مقیاس درک زیبایی‌شناختی، کنجکاوی، خلاقیت و غیر سنتی بودن مشخص می‌شود. توافق‌پذیری با ویژگی‌های شوخ‌طبعی، تحمل‌پذیری و دلپذیری در مقابل تندمزاجی، تحریک‌پذیری و مداخله‌گری و انتقادگری تعریف شده است. وظیفه‌شناسی، ویژگی‌هایی مانند سازماندهی، کارسخت، دقت و تمامیت را در بر می‌گیرد. روان‌نژندی، با ویژگی‌هایی نظیر اضطراب، واکنش عاطفی در مقابل خاطرجمعی (اعتماد به نفس) و شجاعت تعریف شده است. با توجه به اینکه نقش ویژگی‌های شخصیتی بر رفتار و شناخت، گاه مستقیم و بی‌واسطه است و گاه با اثرگذاری بر عوامل واسطه‌ای موجب بروز پیامدهای رفتاری و شناختی می‌شود، ویژگی‌های شخصیتی می‌تواند در بروز خودانتقادی نقش داشته باشد. در پژوهشی نتایج نشان شد خودانتقادی به طور مثبت با عامل روان‌رنجوری در پنج عامل شخصیتی رابطه دارد.

در پژوهش رضایی و جهان (۱۹) نتایج نشان داد که بین مؤلفه‌های کمال‌گرایی با خودانتقادی و افسردگی رابطه معنی‌داری وجود دارد. علاوه بر آن رابطه خودانتقادی با افسردگی نیز معنی‌دار بود. در پژوهش دیگری نتایج نشان داد، رابطه علی‌انواع خودمجبوبی و کمال‌گرایی ناسازگار با افسردگی از طریق نقش میانجی‌گری خودانتقادی در دانشجویان قابل تبیین است و انواع خودمجبوبی، کمال‌گرایی ناسازگار و خودانتقادی را می‌توان به عنوان پیش‌های افسردگی در نظر گرفت. در پژوهش تان^{۱۵} و چان^{۱۶} (۲۰) نتایج نشان داد که استانداردهای بالا پیش‌بینی‌کننده هیجانات پیشرفت مثبت و در مقابل پیش‌بینی‌کننده هیجانات پیشرفت منفی بود. همچنین، نتایج نشان داد که کمال‌گرایان غیرانطباقی سطوح بالاتری از هیجان‌شرم را تجربه کردند. در پژوهش دیگری نتایج نشان داد بین ویژگی‌های شخصیتی و مواد مصرفی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

در این پژوهش به بررسی مدل علی خودانتقادی مبتنی بر کمال‌گرایی با واسطه‌گری ویژگی‌های شخصیتی پرداخته شده است تا مشخص گردد آیا خودانتقادی براساس کمال‌گرایی و ویژگی‌های شخصیتی قابل پیش‌بینی است؟ و میزان اثرات غیرمستقیم و کل‌کمال‌گرایی به واسطه ویژگی‌های شخصیتی بر خودانتقادی چه میزانی است؟

کمال‌گرایی^۱ عقیده و باوری است که با مجموعه‌ای از معیارهای بسیار بالا برای عملکرد و گرایش به قانون همه یا هیچ مشخص می‌شود. هویت و فلت (۱۱) کمال‌گرایی را تلاش برای بی‌نقص بودن تعریف کرده‌اند.

هویت^۲، گائلیان فلت^۳ و شری^۴ (۱۲) بر این باورند که کمال‌گرایی دارای سه بعد اصلی زیر است: کمال‌گرایی خودمدار، کمال‌گرایی دیگرمدار و کمال‌گرایی جامعه‌مدار. پژوهش‌ها نشان داده است کمال‌گرایی خودمدار لزوماً بیماری‌زا و نابهنجار نیست و به طور ثابت با افسردگی در ارتباط نیست (۱۳). تری - شرت^۵، گلین^۶، اسلید^۷ و دیوی^۸ (۱۴) نشان داده‌اند که اگر کمال‌گرایان خودمدار توانایی رسیدن به استانداردهای خود را داشته باشند، احتمال افسرده‌شدنشان بسیار کم می‌شود. این شکل از کمال‌گرایی نزدیکترین بعد به سازه‌ای است که غالباً به عنوان کمال‌گرایی شناخته شده است (۱۵). کمال‌گرایان دیگرمدار، استانداردهای سطح بالایی را برای دیگران تعیین می‌کنند، رفتار مردم را سخت‌گیرانه مورد قضاوت قرار می‌دهند و دارای انتظارات افراطی و ارزشیابی انتقادی از دیگران هستند. تصور می‌شود کمال‌گرایی دیگرمدار با افسردگی همبستگی ندارد، چون به جای تمرکز بر شکست شخصی بر کوتاهی‌های دیگران تمرکز دارد (۱۶). کمال‌گرایان جامعه‌مدار بر این باورند که دیگران انتظارات و استانداردهای بالا و گاه غیرواقعی از آنها دارند (۱۷). آنها باید به منظور دستیابی به پذیرش و تایید دیگران این استانداردها را تأمین نمایند (۱۸). در پژوهش بشارت (۱۵) نتایج نشان داد که بیماران افسرده، سطوح بالاتری از کمال‌گرایی خودمدار را در مقایسه با دو گروه دیگر داشتند. علاوه بر آن نتایج نشان داد که افسردگی به ترتیب با سطوح بالای کمال‌گرایی خودمدار و کمال‌گرایی جامعه‌مدار و اضطراب تنها با سطوح بالای کمال‌گرایی جامعه‌مدار ارتباط معنی‌داری نشان دادند.

علاوه بر نقش بی‌بدیل متغیر کمال‌گرایی ویژگی‌های شخصیتی^۹ نیز در چگونگی شکل‌گیری فرایندهای مرتبط با خودانتقادی نقش مهمی ایفا می‌کند، که در این پژوهش نقش متغیر واسطه‌گر را ایفا می‌کند. ویژگی‌های شخصیتی را می‌توان به صورت ابعاد تفاوت‌های فردی در قالب الگوهای پایدار تفکر، احساس و رفتار تعریف کرد. تحول نظریه‌های شخصیت و پیشرفت در روش‌های اندازه‌گیری و تحلیل‌های آماری به پیدایش یکی از نافذترین نظریه‌های شخصیتی معاصر منجر شد که با اصطلاح الگوی پنج‌عامل بزرگ شخصیتی برون‌گرایی^{۱۰}، توافق‌پذیری^{۱۱}، گشودگی^{۱۲}،

⁹ NEO

¹⁰ Extraversion

¹¹ Agreeableness

¹² Openness

¹³ Conscientiousness

¹⁴ Neuroticism

¹⁵ Tann

¹⁶ chann

¹ Perfectionism

² Huwit

³ Gaulian Felt

⁴ Sherry

⁵ T-shirt

⁶ Glenn

⁷ Slide

⁸ Davy

با ۰/۹۲. نسخ متعددی از این پرسشنامه در ایران ترجمه و آماده اجرا شده است (۲۱).

یافته ها

براساس جدول ۱-۱ شاخص های توصیفی متغیرهای خود انتقادی، کمال گرایی و ویژگی های شخصیتی و خرده مقیاس های آن در دانشجویان دانشگاه مشاهده می شود.

متغیر	خرده مقیاس ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار
خود	خود اعتمادی	۳۵۰	۲۰/۱۲	۴/۱۶
انتقادی	خودانتقادی	۳۵۰	۲۶/۰۱	۶/۳۳
	برون گرایی	۳۵۰	۳۰/۸۲	۵/۷۷
	توافق	۳۵۰	۳۶/۶۴	۴/۹۰
ویژگی های شخصیتی	گشودگی	۳۵۰	۳۴/۰۱	۶/۴۱
	وظیفه شناسی	۳۵۰	۴۶/۲۵	۷/۰۵
	روان رنجورخویی	۳۵۰	۳۳/۵۰	۸/۲۳
	کمال گرایی خودمدار	۳۵۰	۳۲/۱۸	۵/۵۶
کمال گرایی	کمال گرایی دیگرمدار	۳۵۰	۳۲/۱۸	۵/۵۶
	کمال گرایی جامعه مدار	۳۵۰	۳۳/۶۲	۸/۲۵

مواد و روش ها
پژوهش حاضر در حوزه علوم انسانی و همبستگی بر پایه مدل یابی می باشد. جامعه آماری دانشجویان دانشگاه های آزاد اسلامی تهران بود. تعداد ۳۵۰ نفر از دانشجویان به عنوان گروه نمونه در پژوهش شرکت کردند. روش نمونه گیری، خوشه ای چند مرحله ای می باشد. روش تحلیل داده ها، تحلیل مسیر بود.

ایزار های پژوهش

مقیاس خودانتقادی از مقیاس ۲۲ ماده ای خود انتقادی، حمله به خود، قوت قلب (۷) استفاده شد. این مقیاس حداکثر و حداقل نمره آن به ترتیب از صفر تا ۸۸ در نوسان است. گیلبرت و همکاران (۷) ضریب پایایی آلفای کرونباخ این مقیاس را ۰/۹۰ گزارش کرده اند.

مقیاس کمال گرایی (MPS): از مقیاس چندبعدی کمال گرایی، ام پی اس استفاده شد. ام پی اس از سه خرده مقیاس ۱۲ گویه ای تشکیل شده است که کمال گرایی خودمدار، کمال گرایی دیگرمدار و کمال گرایی جامعه مدار را اندازه می گیرد. دامنه ضرایب آلفا برای این مقیاس بین ۰/۷۴ و ۰/۸۹ گزارش شده است. هر سه خرده مقیاس از همسانی درونی خوبی برخوردارند. ضریب آلفای کرونباخ برای کمال گرایی خودمدار، دیگرمدار و جامعه مدار به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۸۲ و ۰/۸۷ گزارش شده است.

مقیاس پنج عاملی نئو (NEO-FFI): دارای ۶۰ آیتم است که ابعاد ۵ گانه شخصیت را می سنجد. آلفای کرونباخ مقیاس های این پرسشنامه را به این ترتیب گزارش دادند: روان رنجورخویی برابر با ۰/۹۳، برون گرایی برابر با ۰/۹۰، تجربه پذیری برابر با ۰/۸۹، توافق پذیری برابر با ۰/۹۵ و وظیفه شناسی برابر

جدول ۲. ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیرها	خود انتقادی	برون گرایی	توافق	گشودگی	وظیفه شناسی	روان نژندی	کمال گرایی
خود انتقادی	۱						
برون گرایی	۰/۳۶۹*	۱					
توافق	۰/۲۶۰**	۰/۳۲۷**	۱				
گشودگی	۰/۱۹۲**	۰/۵۰۵**	۰/۲۰۲**	۱			
وظیفه شناسی	۰/۱۷۱*	۰/۵۶۵**	۰/۱۵۳**	۰/۲۸۰**	۱		
روان رنجورخویی	۰/۵۳۷**	۰/۶۲۸**	۰/۴۰۵**	۰/۳۹۲**	۰/۴۷۶**	۱	
کمال گرایی	۰/۵۳۴**	۰/۵۸۰**	۰/۴۰۷**	۰/۳۱۱**	۰/۴۰۴**	۰/۵۶۶**	۱

جدول ۳. نتایج ضریب رگرسیونی و معنی داری اثر کمال گرایی بر خودانتقادی

فرضیه	مسیر مستقیم	مقدار تی	ضریب مسیر	نتیجه
فرعی اول	کمال گرایی خودانتقادی	۱۱/۵۸	۰/۲۹	تایید

یافته ها براساس جدول ۲-۲ نشان می دهد بین خرده مقیاس های برون گرایی، توافق، گشودگی، وظیفه شناسی با خود انتقادی رابطه معنی دار منفی و بین روان رنجورخویی، با خود انتقادی در سطح معنی داری ۰/۰۱ رابطه معنی دار مثبتی وجود دارد. همچنین بین خرده مقیاس های برون گرایی، توافق، گشودگی، وظیفه شناسی و روان رنجورخویی با متغیر کمال گرایی نیز رابطه معنی دار منفی وجود دارد.

۰/۰۵ معنی دار است. همچنین اثر غیرمستقیم کمال گرایی بر خود انتقادی با واسطه گری ویژگی های شخصیتی در سطح ۰/۰۱ مثبت و معنی دار می باشد. همچنین ۲۶ درصد از واریانس خودانتقادی را کمال گرایی و ویژگی های شخصیتی تبیین کرد.

جدول ۵. شاخص های آماری برازش مدل

RMSEA	AGFI	GFI	CFI	NFI	χ^2/df
۰/۷۰	۰/۹۰	۰/۹۲	۰/۹۴	۰/۹۱	۱/۱۵

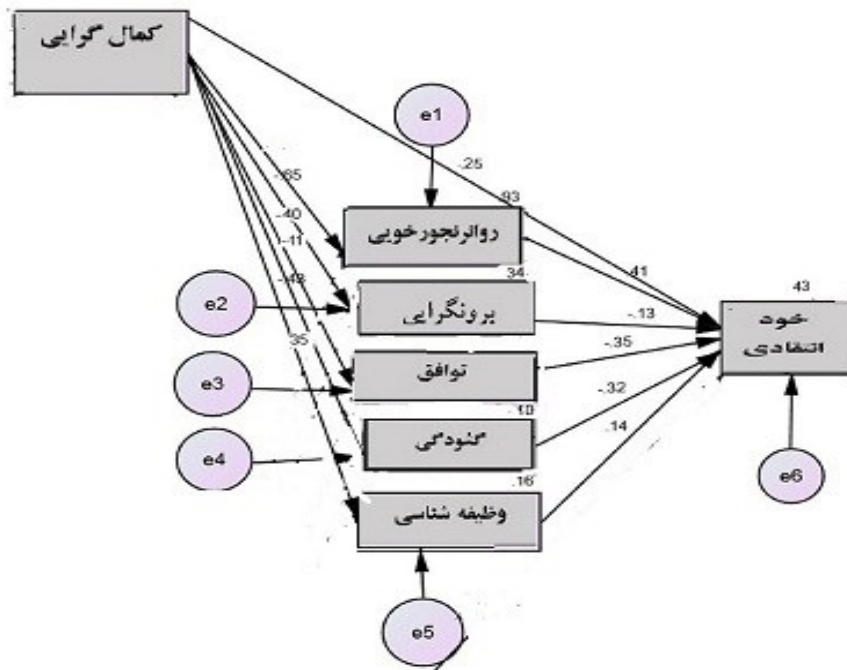
در تحلیل مسیر براساس جدول ۳-۳، مدل پیش بینی خودانتقادی بر اساس کمال گرایی با واسطه گری ویژگی های شخصیتی از برازش کافی برخوردار است. نتایج آماره X^2 نشان داد مقدار این آماره برابر با ۱۵/۶۹ است با درجات آزادی ۱۰، مقدار سطح معنی داری آن ۰/۱۱ بدست آمد که بیانگر برازش مدل با داده ها می باشد. شاخص ریشه دوم میانگین مجذورات خطای تقریب، متوسط باقیمانده های بین همبستگی کواریانس مشاهده شده نمونه و مدل مورد انتظار برآورد شده از جامعه را نشان می دهد. مقدار خطای تقریب (RMSEA) برای پژوهش حاضر ۰/۰۹ بدست آمد که بیانگر برازش متوسط مدل با داده ها می باشد. همچنین شاخص برازش نرم شده (NFI) ۰/۹۱، برازش مقایسه ای (CFI) ۰/۹۴، برازش هنجار شده ایجازی (PNFI) ۰/۴۶ و همچنین برازش تعدیل یافته (GFI) ۰/۹۲ می باشد. به طور کلی، با توجه به شاخص های به دست آمده می توان گفت که مدل مذکور با داده ها برازش قابل قبولی دارد و مورد تأیید قرار می گیرد. شکل ۲-۲ الگوی پیشنهادی پژوهش حاضر همراه با ضرایب استاندارد مسیرها را نشان می دهد.

بررسی ضریب اثر در جدول ۳-۳ نشان می دهد که این ضریب مسیر به میزان ۰/۲۹ برآورد شده است. با توجه به این که مقدار عدد معنی داری (t-value) برابر با ۱۱/۵۸ و بیشتر از ۱/۹۶ می باشد. بنابراین کمال گرایی اثر مستقیم معنی داری در پیش بینی خود انتقادی دارد ($P < ۰/۰۱$).

جدول ۴. ضرایب استاندارد شده مستقیم، غیر مستقیم و کل به همراه ضریب تبیین مربوط به متغیر کمال گرایی

مسیرها	اثرات		R2
	اثرات مستقیم	اثرات غیر مستقیم	
کمال گرایی بر خودانتقادی از طریق روان رنجورخوبی	**۰/۴۱	**۰/۴۱	۰/۲۶
برون گرایی	*-۰/۱۳	*-۰/۱۳	
توافق	**۰/۳۵	**۰/۳۵	
گشودگی	**۰/۳۲	**۰/۳۲	
وظیفه شناسی	*-۰/۱۴	*-۰/۱۴	
کمال گرایی	**۰/۲۵	**۰/۴۱	**۰/۶۶

همانطور که در جدول ۵-۵ مشاهده می شود اثرات مستقیم روان رنجورخوبی، توافق و گشودگی بر خودانتقادی در سطح ۰/۰۱ معنی دار می باشد و اثرات مستقیم برون گرایی و وظیفه شناسی در سطح

شکل ۱. مدل پژوهش به همراه ضرایب استاندارد

همانطور که در شکل ۱ مشاهده می شود، وجود رابطه، حاکی از اثر مستقیم و غیرمستقیم کمال گرایی بر خوانندگی است.

نتیجه گیری

یافته های پژوهش نشان داد مدل مذکور برازش قابل قبولی با داده ها دارد و مورد تأیید قرار می گیرد، بنابراین خودانتقادی بعنوان یکی از متغیرهای نامطلوب می تواند متاثر از دو متغیر کمال گرایی و همچنین ویژگی های شخصیتی باشد. یافته های پژوهش نشان داد بین متغیر کمال گرایی با خودانتقادی رابطه معنی دار مثبتی وجود دارد. بدان معنا که با افزایش کمال گرایی، خودانتقادی نیز افزایش می یابد و برعکس. این یافته با یافته های پژوهش های مشابهی نشان داد که کمال گرایی به صورت معنی دار قادر به پیش بینی خودانتقادی است، همسو بود، همچنین دانکلی و بلانکستین (۱۳) در پژوهشی نشان دادند که کمال گرایی جامعه گرا با افسردگی و خود انتقادی هم در نمونه های غیر نوروتیک و هم در نمونه های نوروتیک همبسته است، همسو بود. همچنین با پژوهش دیگری که نشان دادند هم کمال گرایی خودمدار و هم کمال گرایی دیگر مدار هر دو نمرات افسردگی آزمودنی ها را پیش بینی می کنند، همسو بود. همچنین با پژوهش دیگری که نشان دادند هر سه بعد صفت کمال گرایی خودمدار، دیگر مدار و جامعه مدار با افسردگی ارتباط دارند و بعد جامعه مدار با افسردگی ارتباط بسیار قوی تری را نشان داد، نیز همسو بود. نتایج دیگر پژوهش نشان داد که متغیر کمال گرایی اثر مستقیم معنی داری در پیش بینی خود انتقادی دارد، با یافته گیلبرت و همکاران (۹) که نشان می دهد مؤلفه خود

انتقادی با کمال گرایی خویشتن مدار و کمال گرایی دیگر مدار رابطه دارد، همسو بود و همچنین با یافته رضایی و جهان (۱۹) که نشان داد بین مؤلفه های کمال گرایی با خود انتقادی و افسردگی رابطه معنی داری وجود دارد. علاوه بر آن رابطه خود انتقادی با افسردگی نیز معنی دار بود، همسو بود. در تبیین یافته به دست آمده مبنی بر اثر مثبت و معنی دار کمال گرایی بر خودانتقادی می توان تبیین کرد کمال گرایی عقیده و باوری است که با مجموعه ای از معیارهای بسیار بالا برای عملکرد و گرایش به قانون همه یا هیچ مشخص می شود. کمال گرایی را تلاش برای بی نقص بودن تعریف کرده اند. با توجه به ویژگی های افراد دارای خودانتقادی بالا، پژوهش ها نشان داده است خود انتقادی پیش بین قدرتمندی برای استرس روزانه، تعاملات اجتماعی منفی، مقابله اجتنابی و افسردگی و علائم افسردگی هست (۸). پژوهش گیلبرت و همکاران (۹) نشان می دهد مؤلفه خود انتقادی با کمال گرایی خود مدار و کمال گرایی دیگر مدار نیز رابطه دارد، این رابطه، دیدگاه را که کمال گرایی خود مدار را با خود سرزنش گری و خود انتقادی مرتبط می داند، تأیید می نماید. همچنین استدلال شده است که افراد با کمال گرایی زیاد به دلیل داشتن استانداردهای سطح بالا خود انتقادی بیشتر دارند و این ویژگی آسیب پذیری آن ها را در برابر شکست همچنین واکنش منفی شناختی در برابر شکست را افزایش می دهد (۱۰). نتیجه دیگر پژوهش نشان می دهد اثر ساختاری غیر مستقیم کمال گرایی با واسطه گری ویژگی های شخصیتی بر خودانتقادی مثبت و معنی دار است. از آنجا که دو متغیر منجر به اثرات غیر مستقیم و اثرات کل معنی داری بر خودانتقادی شده است،

References

1. Sheikh Eslami, Elham (2017) The role of maladaptive strategies, worry, rumination and self-criticism in predicting depression in students of Tabriz University. Master Thesis in Clinical Psychology. Tabriz University
2. Cantazaro, A. E. (2007). Adult attachment, dependence, self-criticism and depression: a test of a meditational model. A thesis for Master Degree of Psychology. Iowa State University.
3. Azam, MA, Mongrain, M., Vora, K., Pirbaglou, M., Azargive, S., Changoor, T., Wayne, N., Guglietti, C., Macpherson, A., Irvine, J., Rotondi, M., Smith, O., Perez, D., & Ritvo, P. (2016). Mindfulness as an alternative for supporting university student mental health: cognitive-emotional and depressive self-criticism measures. *International Journal of Educational Psychology*, 5 (2): 140-163
4. Campos, R. C., & Mesquita, C. (2014). Testing a model of suicidality in community adolescents: a brief report. *Journal of Child & Adolescent Behavior*, 2 (4): 34-56.
5. Iancu, I., Bodner, E., & Ben-Zion, I. Z. (2015). Self-esteem, dependency, self-efficacy and self-criticism in social anxiety. *Comprehensive Psychiatry*, 55: 165-171
6. Thompson, R. & Zuroff, D. C. (2004). The Levels of Self-Criticism Scale: Comparative self-criticism and internalized self-criticism. *Personality and Individual Differences*, 36 (2), 419-430.
7. Gilbert, P. Clarke, M. Hempel, S. Miles, J. N. V. & Irons, C. (2004). Criticizing and reassuring oneself: an exploration of forms, styles and reasons in

باید عنوان کرد که این اثرات با پژوهش های مشابه ای نشان داد رابطه مثبت و معنی داری بین افسردگی و خودانتقادی و حرمت خود و خودانتقادی وجود دارد، همسو بود. همچنین با یافته پژوهش عبدی و همکاران (۲۲) که نشان داد بین ابعاد پشیمانی، خودتردیدی و افسردگی سرشت عاطفی با خود انتقادی رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد، همسو بود. همچنین نتیجه دیگر پژوهش نشان داد بین خرده مقیاس های ویژگی های شخصیتی: برون گرایی، توافق پذیری، گشودگی و وظیفه شناسی با خود انتقادی رابطه معنی دار منفی و بین روان رنجورخویی با خود انتقادی رابطه معنی دار مثبتی وجود دارد. این یافته ها که نشان داده اند بین ویژگی های شخصیتی و مواد مصرفی رابطه معنی داری را نشان داده است، همسو و هماهنگ بود. همچنین با پژوهشی که نشان داد بین روان رنجوری و تاب آوری رابطه منفی قوی و همچنین بین برون گرایی و وجدان گرایی با تاب آوری رابطه مثبت وجود دارد، همسو بود. در تبیین نتیجه به دست آمده مبنی بر رابطه معنی دار ویژگی های شخصیتی بر خودانتقادی می توان عنوان کرد ویژگی های شخصیتی را به صورت ابعاد تفاوت های فردی در قالب الگوهای پایدار تفکر، احساس و رفتار تعریف کرد. تحول نظریه های شخصیت و پیشرفت در روش های اندازه گیری و تحلیل های آماری به پیدایش یکی از نافذترین نظریه های شخصیتی معاصر منجر شد که با اصطلاح الگوی پنج عامل بزرگ شخصیتی برون گرایی^۱، توافق پذیری^۲، گشودگی^۳، وظیفه شناسی^۴ روان نژندی^۵ معروف شده است. طبق این دیدگاه، شخصیت افراد را می توان بر اساس پنج عامل قوی شامل روان نژندی، برون گرایی، گشودگی، توافق پذیری و وظیفه شناسی توضیح داد. روان نژندی، با ویژگی هایی نظیر اضطراب، واکنش عاطفی در مقابل خاطر جمعی (اعتماد به نفس) و شجاعت تعریف شده است. برون گرایی، این عامل با ویژگی هایی مانند حرآف بودن، معاشرتی، بشاش بودن در مقابل خجول، منفعل، کم تحرک بودن تعریف شده است. گشودگی به تجربه با چهار مقیاس درک زیبایی شناختی، کنجکاوی، خلاقیت و غیر سنتی بودن مشخص می شود. توافق پذیری با ویژگی های شوخ طبعی، تحمل پذیری و دلپذیری در مقابل تندمزاجی، تحریک پذیری و مداخله گری و انتقادگری تعریف شده است. وظیفه شناسی، ویژگی هایی مانند سازماندهی، کار سخت، دقت و تمامیت را در بر می گیرد. در مجموع با توجه به اینکه نقش کمال گرایی و ویژگی های شخصیتی بر رفتار و شناخت، گاه مستقیم و بی واسطه است و گاه با اثرگذاری بر عوامل واسطه ای موجب بروز پیامدهای رفتاری و شناختی می شود، این دو متغیر در بروز خود انتقادی نقش دارد. با توجه به نتایج به دست آمده در این پژوهش، می توان از طریق آموزش های فردی، گروهی، کارگاهی و غیره و نیز با کاستن از کمال گرایی و همچنین آموزش به اقشار مختلف در زمینه تأثیرات خودانتقادی و کمال گرایی بر ابعاد مختلف زندگی و شناخت عوامل مؤثر، برای کاهش خودانتقادی بهره برد.

⁴ Conscientiousness

⁵ Neuroticism

¹ Extraversion

² Agreeableness

³ Openness

16. Hewitt, P. L. & Flett, G. L. (1993). Dimensions of perfectionism, daily stress, and depression: a test of the specific vulnerability hypothesis. *Journal of Abnormal Psychology*, 102, 58–65.
17. Hewitt, P. L. & Flett, G. L. (1991b). Perfectionism in the self and social contexts: conceptualization, assessment, and association with psychopathology. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, 456–470.
18. Blatt, S.J. Zuroff, D.C. Lance, L. Hawley, L.L. & Auerbach, J.S. (2010). Predictors of sustained therapeutic change. *Psychotherapy Research*, 20, 37-54.
19. Rezaei, Ali Mohammad et al. (2015), Predicting Depression Based on the Components of Perfectionism: The Mediating Role of Self-Criticism, *Quarterly Journal of Clinical Psychology Studies* No. 19, Year 5, Summer 2015.
20. Tan, L. C., & Chun, K. Y. N. (2014). Perfectionism and academic emotions in gifted adolescent girls. *The Asia-Pacific Education Researcher*, 23 (3), 389-401.
21. Grossi Farshi et al. (2001) Application of New Personality Amo Neo and Study and Analysis of Its Characteristics and Factor Structure among Iranian University Students, *Al-Zahra University Humanities Quarterly*, Year 11, No. 39.
22. Abdi, Reza et al. (2017), The role of regret, self-doubt and depression in self-critical prediction, *Psychological Development*, Volume 8, Number 12, Number 45, March 2017.
- female students. *British Journal of Clinical Psychology*, 43, 31–50.
8. Dunkley, D. M. Sanislow, C. A. Grilo, C. M. & McGlashan, T. H. (2006). Perfectionism and depressive symptoms three years later: Negative social interactions, avoidant coping, and perceived social support as mediators. *Comprehensive Psychiatry*, 47, 106-115.
9. Gilbert, P. Durrant, R. McEwan, K. (2006). Investigating relationships between perfectionism, forms and functions of self-criticism, and sensitivity to put-down. *Personality and Individual Differences*, 41, 1299-1308.
10. Anshel, M. H. & Mansouri, H. (2005). Influences of perfectionism on motor performance, affect, and causal attributions in response to critical information feedback. *Journal of Sport Behavior*, 28, 99–124.
11. Hewitt, P. L. Flett, G. L. (2002). Perfectionism and stress processes in psychopathology. In: Flett GL, Hewitt PL, editors. *Perfectionism: theory, research, and treatment*. Washington (DC): American Psychological Association. p. 255- 84.
12. Hewitt, P. L. & Flett, G. L. (1991a). Dimensions of perfectionism in unipolar depression. *Journal of Abnormal Psychology*, 100, 98–101.
13. Dunkley, D. M. & Blankstein, K. R. (2000). Self-critical perfectionism, coping, hassles, and current distress: a structural equation modeling approach. *Cognitive Therapy and Research*, 24, 713–730.
14. Terry-Short, L. A. Glynn Owens, R. Slade, P. D. & Dewey, M. E. (1995). Positive and negative perfectionism. *Personality and Individual Differences*, 18, 663–668.
15. Besharat, Mohammad Ali (1383) The relationship between perfectionism and problems between individuals. *Bi-monthly scientific research journal of Shahed University*. Eleventh year, new period, number 7